

Medio juni is de Industriebrief 2008 gepresenteerd. Hierin wordt het industriebeleid voor de komende vier jaar van het kabinet uiteengezet. Op 1 oktober heeft een hoorzitting plaatsgevonden waarbij belanghebbenden door de vaste Kamercommissie voor Economische Zaken zijn geraadpleegd. Op 8 oktober heeft een Algemeen Overleg (AO) plaatsgevonden tussen de Kamercommissie en de minister van Economische Zaken. Daarin werd de Industriebrief 2008 vastgesteld.

SIC heeft een bijdrage geleverd aan de voorbereiding van de Industriebrief en de discussie hierover door haar visie onder de aandacht te brengen bij sociale partners, leden van de vaste Kamercommissie en de minister. Onderstaand wordt deze visie puntsgewijs beschreven. Daaronder volgt een reactie van betrokkenen.

De visie van SIC op de Industriebrief 2008

SIC is positief over het verschijnen van de Industriebrief 2008 en ziet daarin de bevestiging dat industriebeleid structureel op de agenda staat bij het kabinet. Dat neemt niet weg dat SIC een aantal kritische kanttekeningen plaatst bij de inhoud van de Industriebrief 2008.

1. Geen analyse en evaluatie Industriebrief 2004

Er heeft geen analyse en evaluatie plaatsgevonden van de Industriebrief 2004. In het verleden heeft SIC meermalen gewezen op het grote belang van gedegen monitoring en evaluatie. SIC stelt vast dat de beleidsvoornemens van de Industriebrief 2008 grotendeels overeenkomen met die van de Industriebrief 2004. Dat maakt dat SIC forse vraagtekens zet bij het succes van het in 2004 vastgestelde beleid en dan met name bij de uitvoering daarvan.

Het gebrek aan evaluatie van bestaand beleid baart SIC grote zorgen. Onder het motto 'meten is weten' heeft SIC daarom besloten om zelf actie te ondernemen. SIC stelt een AIO aan de SIC leerstoel van de UvA (hoogleraar Prof. D. Jacobs) aan met als promotieopdracht het industriebeleid van de overheid over langere termijn te evalueren. Ook op deelgebieden zal SIC nagaan wat de effecten van het overheidsbeleid zijn.

Het gebrek aan analyse en evaluatie van bestaand beleid werd breed ondersteund, zowel door de politiek als door de industrie. De minister heeft toegezegd één keer in de twee jaar te komen met een uitgebreide monitoringsrapportage en evaluatie van het industriebeleid.

2. Geen centrale regie

SIC constateert dat de Industriebrief 2008, net als de Industriebrief 2004, grotendeels een verzameling van eerder ingezet of elders ontwikkeld beleid is: het is dus geen origineel industriebeleid. Daarbij komt dat centrale regie ontbreekt waardoor er nergens een eenduidige eindverantwoordelijkheid ligt voor het industriebeleid. Ook is er geen integraal budget dat specifiek voor het industriebeleid bestemd is. SIC is bovendien van mening dat een heldere visie op de gezamenlijke verantwoordelijkheden van bedrijfsleven, overheid en sociale partners ontbreekt.

Zowel de sociale partners als de politiek bepleitten centrale regie en daarmee een integrale aanpak van het industriebeleid. De minister werd opgeroepen het initiatief naar zich toe te trekken en de regie ter hand te nemen. De minister gaf aan haar best te doen maar wees tegelijkertijd op haar beperkingen: 'Ik kan niet zomaar om de vakministers heen.'

3. Specifiek versus generiek beleid

Het beleid valt te onderscheiden in specifiek en generiek beleid. Specifiek beleid is gericht op de filosofie van 'backing the winners', dat wil zeggen: het ondersteunen van kansrijke sectoren en clusters. SIC is het daarmee eens maar stelt vast dat deze 'winners' steeds meer worden ondersteund terwijl de effecten van die ondersteuning niet gemeten worden. Het lijkt alsof de balans tussen specifiek en generiek beleid doorslaat naar specifiek beleid. Dit gaat ten koste van het generieke overheidsbeleid, met name ten behoeve van het MKB.

Sociale partners, politiek en de minister waren eensgezind in hun opvatting dat er meer aandacht moet komen voor het MKB. Het moet makkelijk worden voor het MKB om toegang te krijgen tot het generieke subsidie-instrumentarium.

4. Onderwijs en Arbeidsmarkt

Beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel is verreweg het grootste knelpunt voor een succesvolle ontwikkeling van de industrie. Zo is de personele vervangingsvraag in de industrie de komende jaren alleen al ruim 100.000 medewerkers per jaar, aldus een recent SIC/SEOR onderzoek. SIC vindt dat de Industriebrief 2008 onvoldoende aangeeft hoe dit knelpunt opgelost kan worden.

Uit het onlangs verschenen rapport van SIC/SEOR blijkt bijvoorbeeld dat allochtone bevolkingsgroepen ondervetegenwoordigd zijn in technisch onderwijs/beroepen. De Industriebrief 2008 geeft niet aan hoe en op welke wijze deze bevolkingsgroepen bereikt kunnen worden. Daarom start SIC/SEOR binnenkort een onderzoek naar hoe deze groepen wel bereikt kunnen worden.

SIC zet vraagtekens bij de oprichting van de nieuwe Taskforce TOA (Taskforce Technologie Onderwijs en Arbeidsmarkt). Naar het zich laat aanzien streeft TOA vrijwel dezelfde doelstelling na als het Platform Bètatechniek, namelijk het bevorderen van de instroom in het technisch onderwijs. En dan te bedenken dat de resultaten van het Platform nooit grondig geëvalueerd zijn.

Op alle niveaus van het technisch onderwijs, te weten wo, hbo, mbo en vmbo, dient het vak 'Innovatie' opgenomen te worden in het lesprogramma. SIC vindt dat dit een essentieel aandachtspunt moet zijn van het industriebeleid. Momenteel gebeurt dat nog niet. Mede daarom heeft SIC op universitair niveau (UvA) de leerstoel 'Industriële ontwikkeling en innovatiebeleid' gevestigd. Met vier hogescholen wordt gewerkt aan een masteropleiding HBO – Industriële innovatie. Bij beide activiteiten speelt het bedrijfsleven een actieve rol. Wat volgens SIC nog ontbreekt is een lesprogramma 'Innovatie' op het vmbo/mbo-niveau. SIC start daarom een project met daarin vertegenwoordigers van alle onderwijsniveaus. Doel is na te gaan wat de inhoud en de onderlinge samenhang van de lesprogramma's moeten zijn. Het bedrijfsleven wordt ook hierbij betrokken zodat eventuele knelpunten tussen onderwijs en arbeidsmarkt bijtijds kunnen worden opgelost.

Zowel tijdens de hoorzitting als tijdens het AO werd uitvoerig stilgestaan bij dit onderwerp. Alle betrokken partijen beschouwden de doorstroming vanuit het technisch onderwijs naar de industrie als belangrijkste knelpunt. Op vragen van de leden van de Kamercommissie heeft de minister toegezegd hen nader te informeren over de financiering en werkwijze van de TOA.

Eensgezindheid bestond ook over de wenselijkheid (en noodzaak) allochtone bevolkingsgroepen te interesseren voor een baan in de industrie. De minister kon echter niet aangeven op welke wijze deze bevolkingsgroepen bereikt kunnen worden. Daarom is het goed dat SIC het voortouw genomen heeft en op dit punt onderzoek laat uitvoeren.

5. Kennis en innovatie

Positief is dat de Industriebrief 2008 het belang van sociale innovatie onderschrijft, hoewel geen duidelijke definitie van dit begrip gegeven wordt. Ook de rol van sociale innovatie in het industriebeleid van de overheid is niet duidelijk.

SIC staat voor het versterken van de concurrentiepositie van de Nederlandse industrie, waarbij het verhogen van de arbeidsproductiviteit door middel van innovatie centraal staat. Sociale innovatie is voor SIC het nadrukkelijk betrekken van de werknemers bij innovaties op het gebied van nieuwe

technologieën, producten, processen en markten, als mede de gevolgen hiervan voor onder meer arbeidsinhoud, arbeidsverhoudingen, arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden.

Zowel sociale partners als de politiek (inclusief de minister) zijn nog op zoek naar een juiste invulling van het begrip 'sociale innovatie'. Overigens werd de samenhang met andere vormen van innovatie wel herkend en onderkend.

6. Overheid als Klant

SIC is van mening dat de overheid een belangrijke rol kan vervullen in het stimuleren van innovatie en ondernemerschap. Een overheid als eerste afnemer van nieuwe producten en diensten - 'launching customer' - draagt bij aan de ontwikkeling van innovatieve technologieën (zowel producten als diensten) die vervolgens vanuit Nederland hun weg vinden op de wereldmarkt.

De rol van de overheid als 'launching customer' van innovatieve oplossingen staat echter op gespannen voet met de bestaande strakke en vaak omslachtige procedures rond aanbestedingen. Op dit punt is de overheid aan zet om met innovatieve oplossingen te komen. Vooralsnog is de Industriebrief 2008 vaag op dit punt.

De Kamercommissie en ook de sociale partners onderkennen de belangrijke rol van de overheid als 'launching customer'. Daarbij ging speciale aandacht uit naar de rol voor het MKB, hoewel hier nog zeer veel moet gebeuren. Zo moet het voor het MKB makkelijker worden om de overheid te binden als afnemer van innovatieve technische producten en diensten. Alle betrokken partijen onderkennen dat de huidige aanbestedingsregels en –procedures een belemmering zijn en dat nieuwe aanbestedingsregels eenvoudiger moeten worden. De minister heeft toegezegd bij de ontwikkeling van nieuwe wetgeving op het gebied van aanbesteding met dit punt rekening te houden.

7. Imago

SIC vindt dat de overheid, het bedrijfsleven en de sociale partners een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om het imago van de industrie te verbeteren. Onder meer bevordert dat de instroom in technisch onderwijs/ industrie. Echter, in de Industriebrief 2008 wordt het woord 'imago' slechts één keer genoemd.

SIC is van mening dat het imago van de industrie het best verbeterd kan worden door met name de status van technisch talent te verhogen. SIC bereidt initiatieven voor ter verhoging van de status van technisch talent, waardoor tevens de status van het technisch onderwijs, de technische beroepen en de industrie wordt verhoogd.

Het imagoprobleem waarmee de industriesector kampt, werd wel aangestipt tijdens hoorzitting en het AO. Concrete initiatieven om het probleem op te lossen werden echter niet voorgesteld.

8. Verankering Industriebeleid

Thans zijn er meer dan twintig afzonderlijke adviesraden van de regering. De regering heeft zich tot doel gesteld dit aantal terug te brengen. Recent heeft de ministerraad ingestemd met het voorstel om de strategische adviesraden te clusteren in vijf deelgebieden. De op het terrein van de ministeries van EZ en OCW werkzame raden, de Adviesraad voor Wetenschap en Technologie en de Algemene Energieraad, worden samengebracht in één adviescluster.

SIC is van mening dat het industriebeleid hetzij een plek moet krijgen in een aparte 'Industrieraad', hetzij verankerd dient te worden in een van de vijf nieuwe vormen adviesclusters.

Dit onderwerp is onbesproken gebleven tijdens de hoorzitting en het AO.

Tot slot

SIC is van mening dat de meeste punten die van belang zijn voor een sterke industrie wel op de agenda van de overheid staan, maar dat de uitvoering hiervan in de praktijk nog veel te wensen overlaat. Reden te meer voor SIC om met volle kracht door te gaan met haar eigen beleidsagenda en activiteiten.